

Der er lys i mørket ... led-lys!

Det er ikke meningen, at man skal gennemskue meningen med Jesper Justs værker. Oplevelsen ligger i den råvildhed, dét tab af overblik, der følger med det, man ser, og som man ikke kan forklare.

KUNST

PETER MICHAEL HORNUNG

Jesper Just. Seminarium. Gl. Holtegaard. Attemosevej 170. Til 4. juli

Udstillingen 'Seminarium' handler om det nok vigtigste i vores tilværelse: forbindelsen mellem lys og liv. Og det til trods for at der for tiden ikke ligefrem er for meget lys på Gl. Holtegaard, som 'Seminarium' er lavet til.

For lyset er så dæmpet som under en meget overskyet himmel, lige før et kæmpe uvejr buldrer løs. Men der er dog lys nok til, at man kan beundre den franskinspirede barokhave uden for de delvis afskærmede vinduer. At denne strengt opbyggede og symmetriske have overhovedet eksisterer – og gror – skyldes en forening af naturens iboende kraft og så menneskets ubændige vilje til både at skabe og kontrollere det skabte.

Det samme gælder for så vidt også 'Seminarium'. Også Jesper Just har indrømmet naturen plads inden for et system, som han selv har udtænkt, tilrettelagt og iscenesat. Faktisk er udstillingen nok den mest iscenesatte, der til dato har fyldt disse smukke rum. Til trods for sit antropocæne budskab er det også den teknisk mest krævende udstilling, der er blevet bygget op på stedet. Sådan må det være, når man vil skabe et økosystem eller en biotop på en gård, hvor disse moderne ord ikke har en forhistorie.

De levende billeder stammer fra syv led-skærme, der er fordelt i tre rum. En af skærmene er vandret placeret, en anden lodret, én rejser sig, én svæver etc. Skærmene er heller ikke lige store, og nogle knækker ligefrem. Og deres blålige spøgelsesagtige lys næres af de mange kabler, der i rigelige mængder løber og snor sig fra rum til rum. Sammen formidler de billedsekvenser af kroppe i forskellige udsnit, stillinger og kombinationer. Men de danner ikke en sammenhængende fortælling med en afsluttende pointe, hvor alle detaljer falder pænt på plads i en organiseret helhed. For vi oplever ikke andet end fragmenter og udsnit af en historie, med og om menneskekroppe, men ik-

■ På dette billede ser man Jesper Justs betingelser for, at en plante kan gro. Vandet, planten står i, og lyset fra en led-skærm. Foto: David Stjernholm

ke på en sådan måde, at vi kan genkende eller genkalde os det, der sker. Vi er dømt til at være fremmedgjorte over for det, vi oplever, og i denne råvildhed skjuler oplevelsen sig, hvilket også er typisk for andre af Jesper Justs værker.

Foran hver af disse syv led-skærme gror en plante, der alene får sit vækstpotentiale af vandet, den står i, og fra den flimrende beretning, som de lysende skærme udfolder for os. Selv de små tekniske afbrydelser eller systemiske *glitches*, som vi oplever i billedstrømmen, er intentionelle. Det vil sige: De er der på grund af kunstnerens vilje. De er skabt af den samme hensigt, eller er et produkt af den samme vilje, der som en dukkefører skjuler sig bag den billedfortælling, som vi ikke kan sætte på nogen formel. Lyder det kompliceret? Udfordrende? Ligefrem meningsløst? Sådan skal åbenbart det være, uanset hvordan det lyder. Måske vil Jesper Just demonstrere, at selv om planterne gror og livet fortsætter, så sker det på grundlag af en sammenhæng, som vi hverken kan overskue eller gennemskue. Det er kunstens privilegium at kunne fortælle en historie, der fylder os med foruroligende tanker uden samtidig at give os nogen mening, som vi kan hænge alle disse tanker op på.

En kølig kunstighed

Ønsker man for enhver pris en slags mening med det hele, bag det hele, bør man se introduktionsfilmen til udstillingen. Det er her, at brikkerne falder på plads. Måske er denne film om kunstnerens arbejde – bl.a. med kunstneren selv – ligefrem bedre og klarere til at formidle udstillingens idégrundlag end udstillingen selv. Også de yngste gæster – børnene – er der sørget godt for i et rum, der stimulerer forventningerne til et større Gl. Holtegaard, et udstillingssted, der kan konkurrere med andre kunstneriske udflugtsmål i Nordsjælland. Måtte det snart komme.

Da Jesper Just blev spurgt, om han kunne tænke sig at lave en udstilling netop her, tog han udgangspunkt i den vision, som han havde i sig – og ikke i særlige hensyn til de udstillinger, som man vant til på stedet. Og Gl. Holtegaard tog hans vision på sig og har fulgt ham hele vejen uden at foreslå kompromiser og indskrænkninger, der kunne have gjort det hele mere overkommeligt – og sikkert også billigere. Men også mindre udfordrende.

'Seminarium' er skabt til stedet. Men hvor visionær den end er, er det ikke billederne på led-skærmene, der fylder mest i oplevelsen. Det gør til gengæld den teknik, der skaber billederne. Man kan altid diskutere, hvor meget kunstnerisk oplevelse der kan trækkes ud af en sammenrullet ledning. Men at alle kablerne – den avancerede teknik bag apparaturet – udgør en del af helheden, er der ingen tvivl om. Det er al denne kølige kunstighed, der på godt og ondt placerer 'Seminarium' i sin egen tid: 2021.

peter.michael.hornung@pol.dk

Man savner det syrlige særpræg

90'er-bandet Garbage har kastet sig ud i deres hidtil mest politiske album, der gransker klimaforandringer, sexismen og racisme. Men er musikken lige så markant som budskaberne?

BEAT

LUCIA ODOOM

Garbage. No Gods No Masters. Infectious

Garbage er et band, der har måttet erkende at de ikke rigtig hører til i nogen specifik musikalsk kategori. Det fortæller det amerikanske band anført af den 54-årige skotske forsangerinde, Shirley Manson, i et interview med musikmediet NME i forbindelse med udgivelsen af deres syvende album, 'No God No Masters'.

Garbage markerede sig med debutalbummet, 'Garbage', i 1995 midt i den alternative rockmusiks storhedstid. Alt, hvad der lugtede af teenagånd og modstandskultur var populært, men Garbage lød ikke som de andre rockgrupper på MTV. Med sange som 'Queen' og 'Stupid Girl' formåede de at forene britpop og amerikansk grunge. De lagde sig i slipstrømmen af britiske bands som Republica og Catatonia og ramte den mørke romantik hos amerikanske bands som Smashing Pumpkins og Veruca Salt.

En af de første cd'er i min samling var Garbage album 'Version 2.0' fra 1998. Et album, der stak af fra 90'erne og omfavnede det kommende højteknologiske årtusindskifte, som var fyldt med en blanding af industriel og gotisk rock og euforiserende elektronisk vampyrpop. Særligt deres single 'I Think I'm Paranoid' var et musikalsk sug i maven.

»Hvad er paranoia«, kan jeg huske, at jeg spurgte en voksen i den periode, hvor jeg som ti-årig var limet fast til min discman.

Kulturkampene

Garbage har solgt over 17 millioner album, de fik efter 90'erne svært ved at beholde status som et decideret alternativt band og blev betragtet som en popgruppe. Det var netop følelsen af, at man ikke rigtig kan sætte Garbage i bås, der har gjort dem til det spektakulære outsiderband, de alle dage har været. Men nu er de vægnet op i endnu en ny digital epoke, hvor det politiske gennemsynder de sociale medier, og de har valgt at kaste sig ind i alle kulturkampene. De gransker deres hvide privilegier i sangen 'Uncomfortable Me' og MeToo og klimaforandringer i 'The Men Who Rule the World'. De har bygget de privilegier af David Bowies 'Starman' slipper de overraskende elegant af sted med. Desværre savner det 19 sange lange album en skarpere udvælgelse og sortering. Det er inddelt i disc 1 og disc 2 ligesom i de gode gamle cd-dage. Men dengang Garbage udgav cd'er, havde de flair for at skabe en særlig adrenalinenergi, der udebliver på dette velmenende album.

Det særlige lykkedes med at gøre sig bemærket på sange som 'Flipping The Bird', der lyder, som Garbage lød for 20 år siden, med et moderne drys af New Order, der også kan spores på deres sang 'The Chemicals' og 'No God No Masters'. Og coverversionen af David Bowies 'Starman' slipper de overraskende elegant af sted med. Desværre savner det 19 sange lange album en skarpere udvælgelse og sortering. Det er inddelt i disc 1 og disc 2 ligesom i de gode gamle cd-dage. Men dengang Garbage udgav cd'er, havde de flair for at skabe en særlig adrenalinenergi, der udebliver på dette velmenende album.

lucia.odoom@pol.dk

Fra et langt og lykkeligt liv i læsningens tjeneste

Hans Hertels litterære anmeldelser og introduktioner fra 1958 til 2020 er en udtømmelig mine at grave i.

BØGER

KLAUS ROTHSTEIN

Hans Hertel: Spotlight. Historier om kendte og ukendte bøger. Epilog, 426 sider, 250 kroner

Med ferieloven af 1938 fik arbejderne og funktionærer to ugers betalt ferie. Men så blev Danmark besat, grænserne blev lukket, og vesterhavskysten blokeret af nazisternes fæstningsbyggeri. Derfor måtte man finde på andre indenlandske destinationer for ferien.

Hakon Mielche, den store globetrotter, der i 1930'erne havde skrevet populære rejsebøger fra fjerne egne i Stillehavet og Sydamerika, fandt på at tage på ekspedi-

tioner op ad småfloder som Susåen og Halleby Å. Han ville vise, at »Eventyrets Orkidé ikke kun vokser i den røde Jord ved Amazonas Bred«, men også i Danmark. Det blev til rejsebogen 'Til Søs gennem Sjælland' (1945).

Det er den litterære globetrotter Hans Hertel, der bringer Hakon Mielches 'eventyr på flodrejse' i erindring i sin nye bog, 'Spotlight. Historier om kendte og ukendte steder'. Ekspeditionsbogen om de sjællandske flodrejser gravede han frem i 2014, og genlæst her i 2021 får historien en ekstra dimension, for pludselig ved vi godt, hvad det vil sige at leve bag en lukket grænse, om så det skyldes krig eller corona. Hakon Mielches bog fra besættelsesårene og sidste sommers massive markedsføring af Danmark som turistdestination for indespærrede danskere, 'Meget mere end #baredanmark', er gjort af det samme stof: »En dykkerklokke sænket ned på bunden af et nøjsomt Danmark. Flodferie til et uskyldigt univers af kæmpegedder, klokkefrøer og kano-kluk, så eksotisk fjernt som det sunkne Atlantis«, som Hans Hertel skriver.

Læsningen af Hakon Mielche er symptomatisk for den kyndige og begejstrede afdækning af litteratur- og boghistorie, som Hans Hertels 'Spotlight. Historier om kendte og ukendte bøger' er så rig på. Bogen er et inspirerende opsamlingsheat fra et langt og lykkeligt liv i læsningens tjeneste. Den nyeste artikel er fra Politiken i fjor, den ældste er fra Studenterbla-

Den nyeste artikel er fra Politiken i fjor, den ældste er fra Studenterbladet 1958, hvor den blot 19-årige stud.mag. træder ind på scenen med en anmeldelse

det 1958, hvor den blot 19-årige stud.mag. træder ind på scenen med en anmeldelse af den 24-årige medicinstuderende Mogens Jacobsens debutroman, 'Lysende spor', om den illusionsløse efterkrigstids-ungdom: »Det er ikke 30'ernes skrantende tone eller 40'ernes angstfyldte. Det er 1950'erne der får mæle her, stilfærdigt, skeptisk, men altid beredt og realistisk«.

Om dette var Hans Hertels debut som litteraturanmelder, ved jeg ikke, men det må være helt tæt på. Det kritiske talent er åbenlyst, blot med enkelte antydninger af noget ungdommelig studentikost. Det havde i øvrigt ikke været irrelevant, hvis han her 63 år senere havde tilføjet en note om, at Mogens Jacobsen senere blev ganske kendt som læge og psykiater, men talentet til trods aldrig igen udgav noget som skønlitterær forfatter (flere af artiklerne har tilføjede PS-noter, et kneb til apropos og ajour, som gerne måtte være brugt meget mere).

Skarpe diagnoser

En substantiel del af 'Spotlight' beskæftiger sig med den omfattende litteratur om fascisme, nazisme og besættelsestid, som Hans Hertel også har skrevet omfattende forskningsprojekter om. Hans læsninger af internationale forfattere – fra Sebastian Haffner og Victor Klemperer over Irène Némirovsky til Primo Levi – er ikke kun indsigtsfulde introduktioner til litteraturen, men også skarpe tids- og mentalitetsdiagnoser. Det samme gælder hans frem-

Af alle de begavede kritiske connoiseurer, jeg gennem mit liv har læst med reverens, er Hans Hertel måske den mest komplette

bringning af de tre oversete besættelses- tidsromaner 'En dansk Patriot' (1944) af Johs. Lindskov Hansen, 'Genrejsere' (1941) af Oliver Gren (pseudonym for Ole Juul) og 'Stærk mand død' (1957) af Jørgen-Bent Kistorp, ikke at forglemme Jens Lyngs 'Emigrantnoveller og Skitser' (1901) fra udvandrernes Australien og Karla Fredriksens rejsebog fra Iran og Syrien, 'Da jeg mødte Storzviren' (1936), som den generøse og grundige Hans Hertel trækker ud af glemselsmørket.

Fordomsfri videbegærlighed

Af alle de begavede kritiske connoiseurer, jeg gennem mit liv har læst med reverens, er Hans Hertel måske den mest komplette, lige hjemmehavende akademisk forskning som i litterær essayistik, kritik og journalistik og det livfulde causeri, og 'Spotlight. Historier om kendte og ukendte steder' viser den forbilligligt fordomsfrie videbegærlighed, som han retter sit undersøgende søgelys mod litteraturen med. Det er et herligt eventyr på ordrejse. Dermed kan man – uden sammenligning i øvrigt – sige det samme om 'Spotlight', som Hans Hertel i 1971 selv skrev om H.C. Andersens dagbøger: »Uanset om man kommer i specielt ærinde eller 'bare' læser for oplevelsens skyld er denne materialeindsamling en udtømmelig mine at grave i«.

Klaus Rothstein er litteraturanmelder på Weekendavisen